

NA CESTU NOVÉ ČESKÉ ARMÁDY

Již jen prostý výčet problémů, které musejí konstituující se Česká republika a její rodící se armáda v zájmu prosperující, dostatečně zabezpečené společnosti vyřešit, je velmi výmluvný.

Porážka Varšavské smlouvy a její úplný rozpad snížily sice riziko hrozby globální raketojaderné války, zvýšily však možnou četnost výskytu jiných, ve všech základních atributech velmi neurčitých konfliktů označitelných dle svého rozsahu jako "regionální" a své technologie jako "konvenční".

Příčina je zjevná. Zánik uměle udržované bipolární rovnováhy a stability vede k nezadržitelnému (neřízenému) rozpadu poražených a přechodu do stavu nové samovolné a labilní rovnováhy multipolární. Ta se však opět stejně nezadržitelně začne integrovat na nových základech do nové kvality o stále menším počtu pólů o vyšším potenciálu, ale i antagonismu.

Nový, nestabilní svět je, ale i stále více bude, stavěn před nové rovnice o počtu neznámých úměrných polaritě jak co do mnohosti pólů, tak i jejich individuální potenci.

Permanentní úspěšné řešení těchto rovnic je úkolem bezpečnostní politiky každého státu.

Chápeme-li proto bezpečnostní politiku státu v nejobecnějším pohledu jako souhrn opatření kodifikujících odpovědnost státu za realizaci a udržování podmínek, které umožní nejúčinnější (optimální) rozvoj obecné, sociální prosperity společnosti, musíme předpokládat, že bude jako prvý dostatečně vyhodnocován vztah mezi:

- **obecnou zahraniční politikou** definovanou jako zdroj integrované "agresivity" státu a jeho politických i ekonomických institucí vůči okolí,

- **vnější bezpečnostní politikou** definovanou jako schopnost důsledky dané "agresivity" paralyzovat,

- **bezpečnostní politikou vnitřní** definovanou jako míra stability a akční jednoty státu i společnosti ve vztahu k aktivitám předchozím.

Dokážeme-li chápat jak obecnou zahraniční politiku, tak i vnitřní bezpečnostní politiku vstupně jako parametr, teprve potom můžeme vymezit problémový prostor pro analýzu bezpečnosti vnější, tj. vymezíme prostor pro předurčení odpovídající (požadované) podoby armády. Ta pak, chce-li najít své nové místo a úlohu v novém státě a společnosti a spolu s nimi v jejich okolí, musí:

① Rozpoznat své deformace odkryté zánikem globální strategie Varšavské smlouvy předepisující zcela jednoznačně úlohu, prostředky i způsoby jejich použití vždy jen ve zcela determinovaných dimenzích bez ohledu na dílčí členské zájmy, možnosti, prostor i čas.

Viděno očima členů, šlo dle dosaženého výsledku o nejdražší, nikoli však neúčinnější stupeň "kolektivní" bezpečnosti zaplacené totální ztrátou nezávislosti, státní svérápnosti a ekonomickou intolerancí, a nakonec i globální porážkou. Přitom nově vzniklý (osvobozený) stát přešel do stejné riskantní a nežádoucí situace bezpečnostního vakua, tj. vyřešil svou nepřijatelnou situaci jen podmíněně a z pouhé poloviny.

② Definovat nový výchozí stav ohrožení chápáný jako dynamický, v čase i prostoru proměnný, v podmínkách bezpečnostního vakua vždy rozměrově absolutní atribut úzce závislý na vývoji státnosti, vnitřní stabilitě státu, jeho hospodářské situaci, její orientaci, provázanosti a dynamice jejího rozvoje.

③ Rozpoznat prakticky stejně se projevující deformace vznikající jako důsledek dělení armády pro rozpadu federace, tj. dělení nerespektující žádné ze zřetelných kritérií orientujících vznikající stav ve prospěch nové požadované bezpečnosti.

④ Rozpoznat zděděný komplexně chápáný, velmi neutěšený stav projevující se:

● závažnou intelektuální i morální degradaci velitelského (operačně štábního) myšlení a z něj vyplývající zanikající, až ztracené, role velitelů a vojensko-vědeckých "operačních" kádřů dobrovolně vyklízejících po více jak dvě desetiletí svá místa nejen pracovníkům politickým, ale posléze i obecně technickým (v důsledku toho se čs. vojenská věda postupně uzavřela nejen uvnitř státních hranic, ale až i za hranicemi resortu a katastrofálně zaostala, i když s odvoláním na počty udělovaných titulů a vědeckých hodností "vykazovala" pravý opak),

● tomuto stavu a prohlubující se ekonomické krizi státu odpovídajícím materiálně technickým zaostáváním bezkonceptní nesouměřitelnosti složek, typovou přebujelostí a stavovou nevyvážeností.

⑤ Poznat a respektovat existující novodobé způsoby vedení bojů a operací, jejich praktikované organizační uspořádání a řízení, a tomuto poznání důsledně přizpůsobit myšlení organizátorů operací i realizátorů bojů a podřídit těmto požadavkům i organizačně technický rozvoj.

⑥ Předurčit výchozí, opět neutěšený stav a možnosti rozvojových zdrojů a předurčit jejich dlouhodobý vývoj jako nevyhnutelnou podmínku cílevědomé přestavby a koncepčně zajištěného rozvoje.

V konečné podobě musí tato komplexní analýza vyústit v dostatečně exaktní vymezení obou základních hodnot "disponibilních potenciálů", tj. trvale dosažitelné minimalizované výše "mírových" provozních rezerv a krátkodobě maximalizované obranné integrované výkonnosti armády, státu i společnosti pro případ neodvrácené války vybrané z existujícího spektra možných konfliktů jako etalon, ke kterému budou jak obsahové, tak časové úvahy vztahovány. Již jen prostá představa dovolí rozpoznat, jak závažný úkol výběr správného etalonu představuje. [Disponibilní válečný potenciál je nejvyšší možný souhrn vojenských i občanských, lidských, morálních, organizačních i materiálně technických (ekonomických) hodnot aktivovatelných ve prospěch žádaného řešení vznikajícího válečného konfliktu. Jeho neúspěšné vyčerpání má za následek totální porážku. Mírový vojenský potenciál je minimalizovaná hodnota potenciálu válečného zajišťující cílevědomý nutný provoz, výcvik a rozvoj armády v mezidobí mezi možnými konflikty.]

Současně s tím musí analýza umět definovat i příslušné **přechodové charakteristiky** (tj. souhrn vybraných kritériálních stavů vymezujících dobu přechodu mírového potenciálu na potenciál válečný; včasné rozhodnutí o zahájení přechodu je projevem nejvyšší zpravodajské profesionality systému) těchto potenciálů jako projev nejvyšší profesionality v oblasti myšlení, zajištěného fungování státního organismu a zajištěné součinnosti mezi vojenskou a nevojenskou sférou.

Cílem bezpečnostní politiky je vytvoření a udržování takových podmínek, kdy reálné ohrožení a jeho důsledky je možné vždy paralyzovat. Každé "válečné ohrožení" představuje hrozící vznik škody o určitém obsahu, rozsahu a pravděpodobnosti jejího vzniku rozdělitelné na přímou část škody vzniklou fyzickou likvidací bezpečnostních zábran (obránných opatření) a část následnou, vyplývající z nových podmínek nastolených agresorem v případech, kdy agrese bude úspěšná.

Pro posouzení tohoto stochastického jevu je významné, že:

- následná část škody je zpravidla vždy vyšší a rozhodující,
- její rozsah i význam exponenciálně roste s rozsahem konfliktu,
- **její realizace je však vždy podmíněna úspěchem agrese.**

Z funkční logiky agrese vyplývá, že charakter a rozsah ohrožení bude určovat agresor se zřetelem na rentabilitu agrese určenou poměrem jím očekávaných zisků a ztrát.

Je stejně logické, že i bezpečnostní politika (obránce) chce-li mít úspěch by měla disponovat takovými silami, které úspěšnou agresi nedopustí ani v případě reálného možného nejsilnějšího agresora.

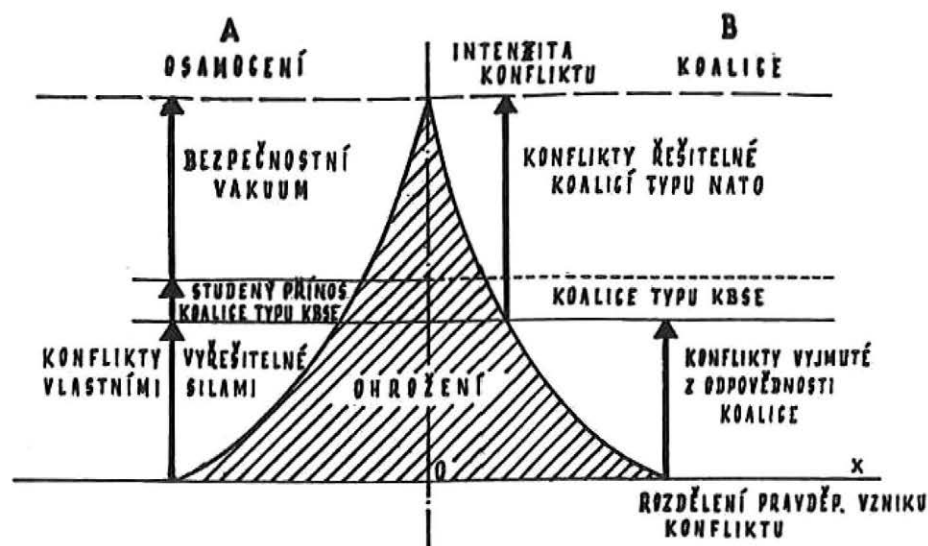
Tím však je předurčena nejen nutná výkonnost k tomu potřebných ozbrojených sil, ale i náklady potřebné k jejich vzniku a provozování.

Splnění tohoto požadavku může každý stát usilovat dvěma způsoby, a to:

- v osamocení za plné vlastní náklady,
- společně s jinými za sdružené náklady v rámci koalice.

Je snadno prokazatelné, že malý ekonomicky slabý stát žijící na zvláště exponovaném místě, stejně světově exponovaného regionu, má jedinou možnost, tj. zajistit svou "obranou dostatečnost" a její "ekonomickou dosažitelnost" jen cestou členství v nadnárodních ozbrojených silách disponujících zcela určitou "latentní" výkonností (disponibilním válečným potenciálem) včetně nutné zastrašující jaderné výbavy a sdružené ekonomické potence jako účinných prostředků na poli prevence. (Na tomto místě je nutné zdůraznit, že každé možné řešení orientované směrem k pluralitnímu a demokratickému západnímu světu by mělo být úspěšnější a v důsledku toho i levnější než zaniklé, neúspěšné řešení totalitní. Dále je nutné pochopit, že tyto úvahy strategické úrovně vycházejí z úměrně dlouhých - vždy víceletých - časových konstant, i z představy postupné, opět víceleté realizace. Nepředpokládají tedy "skokový přechod" z "bezpečnostního vakua a osamocení" kandidátů členství do plného členství do NATO, neboť i tato organizace se bude nepochybně měnit.)

Vyjdeme-li z historii prověřeného axiomu, že ani nejsilnější stát nemůže být současně plně bezpečný i zcela nezávislý, neboť i agresor má možnost se sdružovat, je nutné za dosažitelné optimum považovat stav, kdy z odpovědnosti koalice jsou vyjmuty všechny "horké" konflikty, které může daný člen koalice řešit vlastními silami (vlastní armádou) - viz obr. 1.

Obr. 1

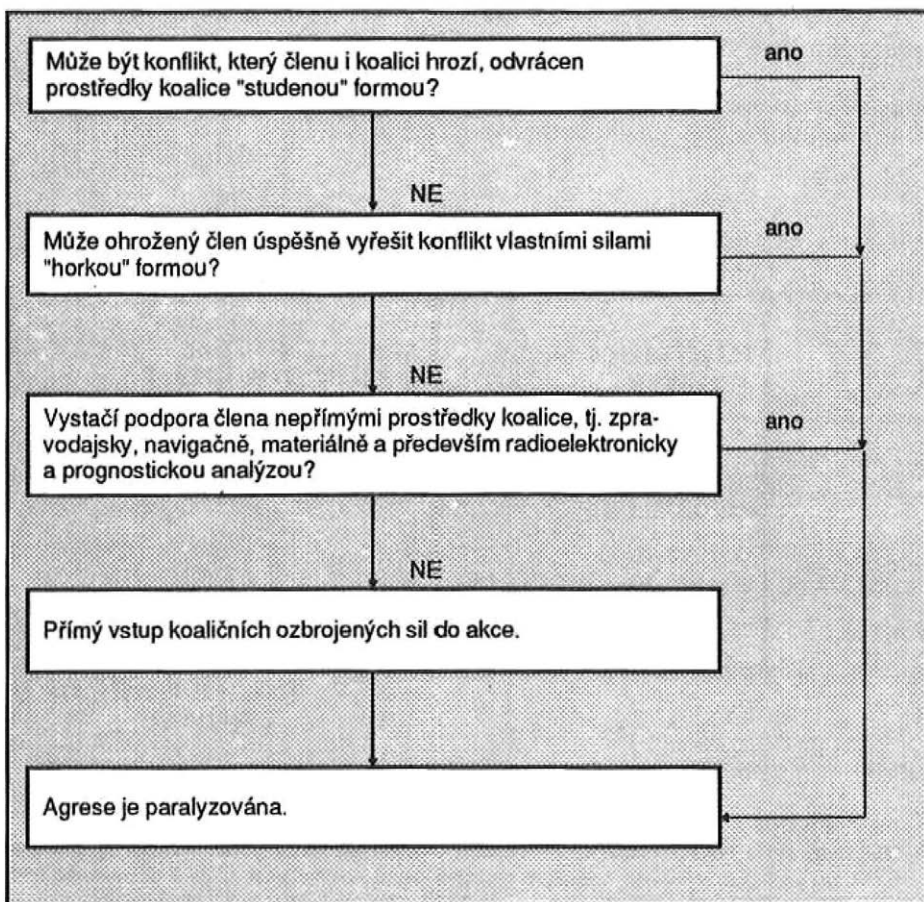
VYSVĚTLENÍ

- Koalice typu NATO disponuje konkrétní dostačující strategickooperační výkonností s nutnou jadernou výbavou, vysokým ekonomickým potenciálem i vůlí a schopností tyto hodnoty použít.

- **Koalice typu KBSE** postrádá konkrétní ozbrojené síly nad rámec možností člena, disponuje však vysokým ekonomickým potenciálem i vůlí ho využít.
- **Osamocený malý stát** disponuje pouze vlastní ekonomicky dosažitelnou strategickooperační výkonností, nevýznamným potenciálem ekonomickým a podmíněnou vůlí tento souhrnný potenciál aktivně použít.

To nás proto plně zavazuje hledat a najít takovou armádu, která dosáhne maximální výkonnosti za limitní, nejvýše vydělitelné náklady neohrožující prioritní obecnou prosperitu státu. (Není bez zajímavosti, že o řešení této úlohy se pokouší i autor Robejšek ve své knize *Obrana bez armády*, neboť i on jistou armádu navrhuje. Vadou je, že není schopen prokázat, že právě jeho návrh je oním optimálním řešením armády o maximální výkonnosti docílitelné za dané limitující náklady. Je vždy totiž nutně mít na zřeteli, že **nejdražší je vždy ta armáda, která svou válku prohraje.**)

Filozofie tohoto pojetí bezpečnosti je založena na algoritmu, který je znázorněn na **obr. 2**.

Obr. 2

Základním úkolem nové armády České republiky (AČR), její přestavby i výstavby, je tedy nalézt takové její složení a připravit ji pro takové způsoby použití, které vykáží za vydělitelné postupně narůstající prostředky v každém časovém okamžiku přestavbového intervalu:

- nejvyšší strategickooperační výkonnost a
- průběžnou začlenitelnost do vyšších koaličních struktur.

Není pochyb, že jde o mimořádně náročný prognostický úkol z oblasti dynamické strukturální analýzy v současné době v armádě, se zřetelem na intelektuální, ale ještě více morální úroveň vojenskovědeckých pracovníků operačního zaměření, prakticky neřešitelný.

Složitý nástup na tuto cestu vyžaduje velmi náročný výběr vedoucích pracovníků, zcela netradiční způsob myšlení, vysokou koncepčnost vybraných úkolů a technik jejich řešení i zcela netradiční individuální výběr řešitelských kolektivů, tvořených "na míru" k řešeným úkolům. Není pochyb, že současní vedoucí pracovníci vojenskovědeckých pracovišť strategickooperačního zaměření ve své většině těmto požadavkům nevyhovují.

Závěrem mohu konstatovat, že řešení probíhající přestavby a výstavby nové Armády České republiky vyžaduje:

▲ organizačně oddělit exekutivní pracoviště řešící krátkodobé operativní úkoly od vojenskovědeckých pracovišť badatelského předurčení,

▲ vojenskovědeckým pracovištím vytvořit podmínky odpovídající závažnosti a náročnosti řešených úkolů,

▲ výchozí struktura vojenskovědeckých pracovišť musí být podřízena systémovému členění ozbrojených sil v zájmu zvýraznění i využití výhod specializace (nová armáda musí opustit princip vševojskové organizace a přejít na princip funkčních systémů, tj. systém letectva a PVOS, systém pozemních polních a teritoriálních vojsk a systém materiálně technického zabezpečení; každý ze systémů musí být v zájmu své funkce rozdělen na centralizovanou část "organizace činnosti" a decentralizovanou část "realizace činnosti"),

▲ za krajně náročný vstupní úkol považovat obsahovou a metodickou promyšlenost (koncepčnost) řešených úkolů a jejich personální i materiálně technické zabezpečení,

▲ výběr vedoucích pracovníků podmínit předložením zdůvodněných projektů jak předchozí požadavek splnit (rozpoznat připravenost i motivaci vybíraného vedoucího pracovníka je prvořadým úkolem konkursních komisí, v jejichž rukou tak spočívá podstatná míra odpovědnosti za úspěch přestavby a výstavby armády v celku; vědecká pracoviště se nesmí stát sinekurami zjištěných nebo méně schopných uchazečů).

Je zcela zdůvodněný předpoklad, že přestavba i výstavba nové AČR bude natolik úspěšná, nakolik úspěšná bude nová vojenskoteoretická fronta, které je dnes více než kdy jindy třeba popřát, aby našla cestu jak ctít a naplnit charakte-

ristiku úspěšného začínajícího badatele "ordinovanou" nositelem Nobelovy ceny za výzkum v oblasti rakoviny Dr. D. Burkitem: **"Přístup k problému je důležitější než schopnost, motivace je důležitější než metody, charakter je důležitější než chytrost, a srdce - to musí hrát ve vaší práci větší roli než hlava."**

Najdou-li se takto smýšlející a jednající lidé, vytvoří se i odpovídající kolektivy, které dané úkoly postupně splní.

Plukovník v zál. Ing. Evžen Hořava, CSc.

KVANTIFIKACE POJMU OBRANNÁ DOSTATEČNOST

Z uveřejněných úvah a rozborů vojenských teoretiků vyplývá, že cílevědomost, dynamika a v řadě případů i racionálnost dřívějších válečných konfliktů byly závažně omezeny mimo jiné:

- technickou úroveň prostředků vedení boje,
- nedostatečnou úroveň dostupné organizovanosti,
- nedosažitelností dostatečně operativní i kvalitní dlouhodobé prognostiky.

V současné době technický pokrok dává možnost nahradit kvantitu kvalitou; hrubou sílu, nadbytečnost a neracionálnost ničení, zvláště jadernými zbraněmi, přesností ničení a dynamikou vedení bojové činnosti. Možnost včasného získání velkého množství informací, existence výkonných technických prostředků jejich přenosu, zpracování a zobrazení či rychlých metod vyhodnocování umožňuje věrohodnější předpovědi činnosti protivníka. Podstatným zkvalitněním velení je možné dosáhnout i vysokého stupně organizovanosti vlastní bojové činnosti.

A tak soudobé konflikty novou technologií vedení bojové činnosti (zvláště pak její "třetí dimenzí" a radioelektronickou válkou) a informační dostatečností nabývají charakteru vysoce cílevědomě jednajících soustav.

PROGNÓZOVÁNÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKU KONFLIKTU - VÁŽNÝ FAKTOR OVLIVŇUJÍCÍ VZNIK A PRŮBĚH KONFLIKTŮ

Zdánlivě vedlejším, ve skutečnosti však velmi závažným, důsledkem těchto změn je i značné "zprůhlednění" moderního boje. Připočteme-li k již uvedenému